

پرواز تدریجی مرغ از سفره خانوار

آنچه در بازار مرغ مشاهده می‌شود صرفاً افزایش قیمت نیست؛ بلکه بازتاب بازتعریف رابطه میان تولیدکننده، نهاده‌های وارداتی و سیاست‌های حمایتی در زنجیره تأمین است

نسبت به هفته‌های گذشته رشد محسوسی را نشان می‌دهد. همزمان، ران مرغ با پوست و کمر با نرخ ۳۹۰ هزار تومان عرضه شد و قیمت مخلوط بال و بازو نیز به ۴۴۱ هزار تومان رسید. این روند در قطعات پرتقاضتر شدت بیشتری دارد. مغز ران مرغ با قیمت ۶۳۹ هزار تومان، سینه مرغ با استخوان با نرخ ۶۸۴ هزار تومان و شنیسل سینه مرغ با بهای بیش از ۷۰۰ هزار تومان در بازار عرضه می‌شوند. چنین ارقامی نشان می‌دهد که فشار تورمی تنها به کالای اصلی محدود نمانده و به تدریج تمام زنجیره مصرف را دربر گرفته است؛ وضعیتی که برای بسیاری از خانوارها، دسترسی به پروتئین ارزان قیمت را دشوارتر از گذشته کرده است.

سایه سنگین انحصار

برای تحلیل دقیق‌تر جهش قیمت مرغ، نباید صرفاً به کاهش جوجه‌ریزی یا آثار حذف ارز ترجیحی بسنده کرد، زیرا در پس این تحولات، مسئله‌ای ساختاری و مزمن در زنجیره تولید قرار دارد: انحصار در بازار نهاده‌های دامی. قرار بود حذف ارز ترجیحی به کاهش رانت و شفاف‌سازی واردات منجر شود، اما شواهد نشان می‌دهد ساختارهای انحصاری در قالب‌های جدید همچنان فعال اند و مسیر تأمین نهاده را تحت کنترل دارند. هم‌زمان، تولیدکنندگان با کمبود نقدینگی و محدودیت‌های ناشی از شرایط ناچارند نهاده‌ها را به‌صورت اعتباری تهیه کنند؛ امری که هزینه‌های مالی سنگینی به تولید تحمیل کرده و در نهایت در قیمت نهایی مرغ منعکس می‌شود. به این ترتیب، بخش مهمی از گرانی نه در سطح مرغداری، بلکه در سازوکار تأمین نهاده و هزینه‌های پنهان آن شکل می‌گیرد. افزون بر این، افزایش هزینه واردات، رشد بهای حمل‌ونقل و محدودیت‌های ناشی از شرایط منطقه‌ای نیز فشار مضاعفی بر بازار وارد کرده است. از این رو، کارشناسان تأکید دارند بدون نظارت مؤثر بر بازار نهاده‌ها، تأمین پایدار نقدینگی و اصلاح سازوکار توزیع، کنترل پایدار قیمت مرغ ممکن نخواهد بود؛ زیرا ریشه بخشی از بحران در لایه‌های پنهان تر زنجیره تأمین قرار دارد، نه صرفاً در سطح تولید.

تسکین موقت برای بازار

در برابر موج افزایش قیمت‌ها، سیاست‌گذاران ناگزیر به استفاده از ابزارهایی شده‌اند که بتوانند در کوتاه‌مدت از شدت التهاب بازار بکاهند. در این میان،

توزیع مرغ منجمد به یکی از مهم‌ترین راهکارهای تنظیم بازار تبدیل شده است؛ راهکاری که هرچند می‌تواند از شتاب افزایش قیمت جلوگیری کند، اما به‌تنهایی قادر به درمان ریشه‌های بحران نیست. کارشناسان و فعالان این بخش تأکید دارند که ثبات بازار مرغ پیش از هر چیز به تأمین به‌موقع و پایدار نهاده‌های دامی وابسته است. هنگامی که مرغدار از دسترسی به خوراک مورد نیاز با قیمت مشخص و قابل پیش‌بینی اطمینان داشته باشد، جوجه‌ریزی نیز در زمان مناسب انجام می‌شود و عرضه با وقفه مواجه نخواهد شد. اما زمانی که این چرخه دچار اختلال شود، آثار آن با فاصله‌ای چند هفته‌ای در بازار مصرف نمایان می‌شود.

در چنین شرایطی، ذخایر مرغ منجمد نقش ضربه‌گیر را ایفا می‌کنند. این ذخایر می‌توانند بخشی از شکاف میان عرضه و تقاضا را پر کرده و فرصت لازم را برای بازگشت تولید به وضعیت عادی فراهم آورند. با این حال، تجربه سال‌های گذشته نشان داده است که تنظیم پایدار بازار از مسیر توزیع ذخایر نمی‌گذرد، بلکه به پایدار ی تولید وابسته است. تا زمانی که جوجه‌ریزی، تأمین نهاده و نقدینگی واحدهای تولیدی در مسیر مطمئن قرار نگیرد، هر آرامش قیمتی می‌تواند موقتی باشد. بازار زمانی به ثبات واقعی می‌رسد که تولیدکننده با اطمینان از آینده، دوره بعدی تولید را آغاز کند.

خلأ مالی تولید

در کنار مجموعه‌ای از عوامل ساختاری و سیاستی که طی ماه‌های اخیر بر بازار مرغ اثر گذاشته‌اند، مسئله نقدینگی و فقدان حمایت‌های مالی از تولیدکنندگان به‌عنوان یکی از گلوگاه‌های اصلی خودنمایی می‌کند. حذف ارز ترجیحی، هرچند با هدف اصلاح سازوکارهای توزیع یا رانه انجام شد، اما در عمل باعث شد بخشی از حمایت‌های دولتی از ابتدای زنجیره تولید به انتهای آن منتقل شود؛ جایی که مصرف‌کننده نهایی از طریق ابزارهایی مانند کالابرگ تا حدی مورد حمایت قرار می‌گیرد، اما حلقه تولید با فشار هزینه‌ها مواجه می‌ماند.

در چنین شرایطی، فعالان صنعت مرغداری بارها نسبت به کمبود منابع مالی و نبود تسهیلات کافی هشدار داده‌اند. از نگاه آنان، تولید در این بخش به‌شدت سرمایه‌بر است و بدون دسترسی به نقدینگی

پایدار، امکان مدیریت مناسب جوجه‌ریزی، تأمین نهاده و حفظ توازن عرضه وجود ندارد. برخی مسئولان صنفی تأکید می‌کنند که وعده‌های مرتبط با تقویت بانک‌های تخصصی و تزریق منابع اعتباری به این حوزه، در عمل به‌طور کامل محقق نشده و بخش قابل توجهی از منابع مصوب، در مسیرهای دیگر هزینه شده است.

از سوی دیگر، نمایندگان مجلس نیز با اشاره به ضرورت حمایت مستقیم از تولید، تأکید دارند که استمرار یارانه‌های بخش کشاورزی نه‌تنها یک سیاست حمایتی، بلکه یک الزام قانونی است. به باور آنان، عدم اجرای کامل این تعهدات می‌تواند به اختلال در تولید پایدار و در نهایت نوسان در بازار مصرف منجر شود. در چنین چارچوبی، مسئله مرغ تنها یک موضوع قیمتی نیست، بلکه به ساختار تأمین مالی و نحوه توزیع منابع در کل زنجیره تولید گره خورده است؛ ساختاری که بدون اصلاح آن، ثبات بلندمدت بازار دشوار خواهد بود.

چشم‌انداز تعدیل قیمت

در فضای کنونی بازار، انتظارات عمومی به‌تدریج به سمت امکان تعدیل قیمت مرغ در روزهای آینده متمایل شده است؛ هرچند این انتظار بیش از آنکه بر یک قطعیات قاطع استوار باشد، بر نشانه‌های تدریجی در سمت عرضه و تولید تکیه دارد. پس از دوره‌ای از نوسانات محسوس که فشار آن مستقیماً در سبد مصرف خانوارها انعکاس یافت، اکنون بخشی از فعالان صنعت از عبور بازار از فاز التهاب اولیه سخن می‌گویند. در این میان، غلامعلی فارغی، رئیس انجمن تولیدکنندگان جوجه یک‌روزه و رئیس هیات‌مدیره انجمن زنجیره‌ای گوشت مرغ ایران، معتقد است بخش عمده جهش اخیر، ماهیتی مقطعی داشته و در صورت تداوم روند فعلی تولید، قابلیت تعدیل خواهد داشت.

به گفته او، کاهش جوجه‌ریزی در روزهای ابتدایی سال جدید، تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل تقویمی و شرایط خاص آغاز سال، موجب شکل‌گیری یک وقفه کوتاه در عرضه شده است؛ وقفه‌ای که با تأخیر زمانی طبیعی، خود را به شکل افزایش قیمت در بازار مصرف نشان داده است. در عین حال، بازگشت تدریجی جوجه‌ریزی به سطح متعارف و وجود ذخایر مناسب نهاده‌های دامی، از نگاه این گروه از تولیدکنندگان، می‌تواند به کاهش فشار قیمتی در هفته‌های پیش‌رو کمک کند. با این وجود، آنچه در تحلیل ساختاری اهمیت دارد، صرفاً افزایش تولید نیست، بلکه استمرار، پیش‌بینی‌پذیری و ثبات در چرخه تولید است؛ زیرا بازار مرغ به‌شدت نسبت به انتظارات آتی و نوسانات رفتاری حساس است و هر اختلال کوتاه‌مدت می‌تواند با تأخیر در سطح قیمت‌ها ظاهر شود.

محدوده بازگشت قیمت

در سوی دیگر تحلیل‌ها، برخی مدیران صنفی و کارشناسان صنعت معتقدند قیمت‌های کنونی بازار، با وجود رشد قابل توجه، در حال نزدیک شدن به سطحی است که با هزینه تمام‌شده تولید هم‌پوشانی دارد. در این چارچوب، حبیب اسدالله‌نژاد، مدیرعامل اتحادیه مرغداران گوشتی، روند فعلی را نه یک جهش غیرمنطقی، بلکه نوعی بازتنظیم تدریجی قیمت‌ها در نسبت با واقعیت‌های تولید ارزیابی می‌کند. به باور او، بازار در حال عبور از دوره‌ای است که در آن فاصله میان قیمت فروش و هزینه تولید به‌صورت موقت دچار نوسان شده بود.

با این حال، در لایه‌های زیرین تولید همچنان چالش‌هایی وجود دارد که می‌تواند بر مسیر آینده قیمت اثرگذار باشد. یکی از این متغیرها، قیمت جوجه یک‌روزه و نوسانات غیرمتعارف آن است که به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی هزینه تولید، نقش تعیین‌کننده‌ای در تصمیم‌گیری مرغداران دارد. در کنار آن، وضعیت تأمین نهاده‌ها نیز اگرچه در مقاطع اخیر تا حدی باثبات‌تر گزارش شده، اما همچنان از منظر پیش‌بینی‌پذیری و قیمت‌گذاری، نیازمند مدیریت دقیق‌تر است.

در این نگاه، بازار مرغ ذاتاً در یک محدوده نوسانی مشخص حرکت می‌کند و تلاش برای خروج کامل از این محدوده، چه به سمت کاهش‌های شدید و چه افزایش‌های غیرمتعارف، می‌تواند به بی‌ثباتی در عرضه منجر شود. از این رو، تعادل پایدار زمانی شکل می‌گیرد که قیمت‌ها در نقطه‌ای میان هزینه تولید و ظرفیت واقعی تقاضا تثبیت شوند؛ نقطه‌ای که نه تولیدکننده را از چرخه خارج کند و نه مصرف‌کننده را تحت فشار غیرقابل تحمل قرار دهد.

اقتصاد

A T I V E N O

یادداشت
O P I N I O N

پیمان سotندگی

رئیس کمیسیون حمل و نقل اتاق بازرگانی تهران

آزمون بزرگ شبکه حمل‌ونقل کشور

در اقتصاد، گاه شرایطی پدید می‌آید که قواعد عادی تصمیم‌گیری جای خود را به منطق ضرورت می‌دهد. هنگامی که مسیرهای متعارف تجارت با اختلال یا نااطمینانی روبه‌رو می‌شوند، کشورها ناگزیرند نقشه‌های لجستیکی خود را بازآرایی کنند و از ظرفیت‌های مغفول بهره‌گیرند. در چنین وضعیتی، تغییر نقل تجارت از جنوب به شمال برای ایران نه یک انتخاب اختیاری، بلکه پاسخی ضروری به الزامات روز است. بنادر شمالی کشور از جمله انزلی، امیرآباد، نوشهر و کاسپین از ظرفیت‌های قابل توجهی برخوردارند که تاکنون تنها بخشی از آن به کار گرفته شده و اکنون می‌توانند نقش پررنگ‌تری در زنجیره تأمین ایفا کنند. فعال‌سازی کامل کریدور بین‌المللی شمال-جنوب، امکان تأمین بخشی از کالاهای اساسی، نهاده‌های تولید و مواد اولیه را از مسیر روسیه و کشورهای حوزه CIS فراهم می‌کند. با این حال، واقع‌بینی اقتضا می‌کند که این ظرفیت‌ها بیش از اندازه بزرگ‌نمایی نشوند. بنادر شمالی و مسیرهای مرتبط با آنها هنوز توان جایگزینی کامل بنادر جنوبی را ندارند و هرگونه برنامه‌ریزی باید بر مبنای مدیریت تقاضا و اولویت‌بندی هوشمندانه کالاهای انجام شود. تجربه بسیاری از کشورها نشان می‌دهد که موفقیت در چنین تغییراتی بیش از آنکه به امکانات فیزیکی وابسته باشد، به کیفیت حکمرانی لجستیک بستگی دارد. برای تبدیل این ایده به یک واقعیت عملیاتی، چند پیش‌شرط اساسی باید هم‌زمان تحقق یابد. نخست، دیپلماسی لجستیک فعال با کشورهای همسایه به‌ویژه روسیه و قزاقستان برای ایجاد خطوط منظم کشتیرانی در دریای خزر و بهره‌گیری از تعرفه‌های ترجیحی ریلی، دوم، تکمیل حلقه‌های مفقوده زیرساختی و اتصال مؤثر بنادر به شبکه ریلی کشور. سوم، ایجاد فرماندهی واحد لجستیک که بتواند جریان کالا را مدیریت و تراز کند و رسوب بار در بنادر جلوگیری کند. بدون چنین هماهنگی‌ای، هرگونه افزایش بار ورودی می‌تواند خود به گلوگاه جدیدی در شبکه حمل‌ونقل تبدیل شود. تقویت هم‌زمان کریدورهای راهبردی کشور در شرایط کنونی به ضرورتی اجتناب‌ناپذیر تبدیل شده است. کریدور شمال-جنوب می‌تواند مسیر تأمین کالاهای اساسی از روسیه و کشورهای همسایه را تقویت کند، کریدور شرق به غرب امکان دسترسی به چین و آسیای میانه را گسترش دهد و مسیر ترکیه-ایران نیز راه ارتباطی مهمی با بازارهای اروپا و مدیترانه فراهم آورد. با این حال، نباید انتظار داشت که ریل و جاده‌ا در نظر حجم جابه‌جایی، جایگزین کامل حمل‌ونقل دریایی شوند. دریا همچنان ارزان‌ترین و پرمصرف‌ترین شیوه تجارت جهانی است. با این همه، در شرایط اضطراری می‌توان با بازآرایی سید واردات، انتقال کالاهای راهبردی، دارو و قطعات تولیدی را به مسیرهای زمینی سپرد و از ظرفیت ریل به عنوان گزینه‌ای امن‌تر و اقتصادی‌تر بهره‌گرفت. البته این تغییر بدون هزینه نخواهد بود. افزایش هزینه حمل، جابه‌جایی‌های چند مرحله‌ای و پیچیدگی‌های مرزی از پیامدهای طبیعی آن است. از این رو، دولت باید با ابزارهای تعرفه‌ای و مالیاتی، فشار هزینه‌ها را مهار کند تا ثبات قیمت‌ها حفظ شود.

“

بازار مرغ

در نقطه‌ای

ایستاده که

هم‌زمان از

فشار نهاده‌ها،

کاهش

جوجه‌ریزی

و ناپایداری

نقدینگی

تأثیر می‌گیرد

و همین

هم‌زمانی،

چشم‌انداز

قیمت را

به‌شدت

پیچیده و

غیرقابل

پیش‌بینی

کرده است